

**URZĄD
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W ŁODZI**

90-051 Łódź, Al. Piłsudskiego 8
Tel. (0-42) 636-36-89, Tel/Fax (0-42) 636-07-12, Tel. Centrala (0-42) 636-72-11, wew. 259
E-mail: lodz@uokik.gov.pl

Łódź, dnia 15 czerwca 2000r.

RŁO/50S-4/ 943 /00/RA

DECYZJA Nr RŁO 6/2000

- I.** Na podstawie art. 104 k.p.a. w związku z art. 5 ust. 1 pkt. 6 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (j.t. Dz.U. z 1999r. Nr 52, poz. 547, ze zm.) - zwanej dalej ustawą antymonopolową, po rozpatrzeniu sprawy wszczętej na wniosek Stowarzyszenia Odbiorców Dóbr Komunalnych Budownictwa Indywidualnego dla Miasta Łodzi, z siedzibą w Łodzi ul. Makowa 19, przeciwko Zespołowi Elektrociepłowni w Łodzi S.A. z siedzibą w Łodzi, ul. Andrzejewskiej 5 **odmawia się uwzględnienia żądania strony w przedmiocie stwierdzenia praktyki monopolistycznej** polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku energii cieplnej przez odmowę przejścia i finansowania kosztów budowy instalacji cieplnej.
- II.** Na podstawie art. 21a ust. 3 i 4 ustawy powołanej w pkt. I w związku z art. 98 § 1 k.p.c. zasądza się od Stowarzyszenia Odbiorców Dóbr Komunalnych Budownictwa Indywidualnego dla Miasta Łodzi z siedzibą w Łodzi, ul. Makowa 19 na rzecz Zespołu Elektrociepłowni w Łodzi S.A., ul. Andrzejewskiej 5 kwotę 300 zł (trzysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania w sprawie.

Uzasadnienie

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Łodzi (zwany dalej organem antymonopolowym) wpłynął wniosek Stowarzyszenia Odbiorców Dóbr Komunalnych Budownictwa Indywidualnego dla Miasta Łodzi, z siedzibą w Łodzi ul. Makowa 19 (zwanego dalej Wnioskodawcą) o wszczęcie postępowania antymonopolowego przeciwko Zespołowi Elektrociepłowni w Łodzi S.A., z siedzibą w Łodzi, ul. Andrzejewskiej 5 (zwana dalej ZEC), w sprawie nakazania zaniechania praktyki monopolistycznej wobec członka Stowarzyszenia - odbiorcy indywidualnego energii cieplnej - Pana Pawła Kalmanowicza, zamieszkałego w Łodzi, ul. Pojezierska 46a, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku energii cieplnej przez odmowę przejścia i finansowania kosztów budowy instalacji cieplnej doprowadzającej energię cieplną do budynku przy ul. Pojezierskiej 46a.

Stowarzyszenie powołując się na zapisy swojego statutu zobowiązujące Stowarzyszenie do ochrony interesów konsumentów, poparło wniosek o wszczęcie postępowania pierwotnie złożony przez Pana Pawła Kalmanowicza i wniosło o włączenie do akt sprawy tego wniosku wraz z jego uzasadnieniem i załącznikami. W odpowiedzi na powyższe Pan Paweł Kalmanowicz wyraził zgodę na reprezentowanie jego interesów przez Stowarzyszenie i włączenie zgromadzonego już materiału dowodowego do akt sprawy prowadzonej z wniosku Stowarzyszenia.

W uzasadnieniu wniosku Pan Paweł Kalmanowicz podał, że nabył w dn. 09.03.1988r., od dotychczasowej właścicielki - Pani Krystyny Majewskiej na mocy umowy sprzedaży (akt notarialny repetytorium A Nr I 545/88), prawo użytkowania wieczystego i własność budynku przy ul. Pojezierskiej 46a. Na przełomie lat 1972/73 poprzednia właścicielka nieruchomości własnym staraniem i za własne środki finansowe wybudowała instalację ciepłą zwaną „przyłączem”. Budowa przedmiotowego przyłącza stanowiła warunek podłączenia ww. obiektu do sieci ciepłej ZEC. W roku 1973 przyłącze to zostało wykonane i przyłączone do sieci ciepłej przedsiębiorstwa. Brak jest w aktach sprawy jakiegokolwiek dokumentacji dotyczącej protokołu odbioru technicznego wybudowanego przyłącza oraz umów zawieranych przez Panią Krystynę Majewską w tym okresie, ponieważ poprzednia właścicielka nieruchomości jak wyjaśnił to Pan Paweł Kalmanowicz nie zadbała o archiwizację takiej dokumentacji i nie przekazała jej nowemu właścicielowi. Dokumentacja dostarczona przez Pana Pawła Kalmanowicza dotyczy jedynie okresu od 1988r. Jak stwierdza jednak we wniosku o wszczęcie postępowania Pan Paweł Kalmanowicz dowodem, iż odbiór techniczny przyłącza został dokonany, jest sam fakt, że w 1973r. dokonano podłączenia przedmiotowego przyłącza do sieci ciepłej ZEC oraz fakt, iż od tej chwili dostarczane jest ciepło do powyższej nieruchomości, co potwierdzają zawarte na tę okoliczność dwustronne umowy o dostawę energii ciepłej.

Pan Paweł Kalmanowicz jako nowy właściciel nieruchomości zawarł z ZEC w dn. 19.09.1988r. nową umowę na dostarczanie energii ciepłej. Jak wynika z zapisów tej umowy w § 3 „granice eksploatacyjną między Dostawcą a Odbiorcą stanowi: punkt przyłączenia przyłącza do sieci ciepłej zaczynający się w zarządzie i majątku ZSC”. Zgodnie z dokumentacją techniczną punktem tym była studzienka PS-1206/4. Tak więc sporne przyłącze zdaniem Wnioskodawcy nie było objęte majątkiem ZEC. Kolejne umowy o dostawę energii ciepłej z roku 1995 i 1998 w dalszym ciągu stwierdzały, że „granice eksploatacyjną ...będącą jednocześnie granicą zarządu urządzeniami między Dostawcą a Odbiorcą stanowiły: kołnierze za zaworami odcinającymi w studziencie przy PS-1206/4”. Wskazane zapisy umów dały podstawę dla stwierdzenia przez Pana Pawła Kalmanowicza we wniosku o wszczęcie postępowania, że skoro sporne przyłącze znajdowało się za zaworem odcinającym w studziencie przy PS-1206/4, to nie było objęte zarządem ZEC i nie stanowiło jego majątku. Mając na uwadze powyższy fakt w lipcu 1999r. Pan Paweł Kalmanowicz wystąpił do ZEC z wnioskiem o odpłatne przejęcie przedmiotowego przyłącza, powołując się na art. 66 ustawy z dn. 10.04.1997r. Prawo energetyczne - Dz.U. z 1997r. Nr 54 poz. 348, ze zm. (zwanej dalej Prawem energetycznym). Wobec braku możliwości przedstawienia rachunków świadczących o koszcie budowy instalacji, roszczenia swoje wobec ZEC Pan Paweł Kalmanowicz oparł na cenach odtworzeniowych instalacji ciepłej, publikowanych przez SECOCENBUD w 1999r., wyliczając je na kwotę 8.395zł.

ZEC odmówił odpłatnego przejęcia przedmiotowego przyłącza. W tej sytuacji Wnioskodawca wniosł o wszczęcie przez organ antymonopolowy postępowania

administracyjnego przeciwko ZEC, stawiając zarzut, że „wymuszając praktyką monopolistyczną budowę przyłącza, nie przejął go odpłatnie w myśl art. 66 Prawa energetycznego, nie refinansuje kosztów jego budowy, nie uregulował kwestii rozliczeń finansowych stron, z tytułu przejścia urządzeń energetycznych wykonanych na koszt odbiorcy energii cieplnej” - cytat z wniosku o wszczęcie postępowania.

Na tej podstawie organ antymonopolowy wszczął na wniosek Wnioskodawcy postępowanie administracyjne w sprawie nakazania zaniechania przez Zespół Elektrociepłowni w Łodzi S.A. praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku w związku z odmową przejścia i finansowania nakładów na budowę instalacji cieplnej, co mogło stanowić naruszenie postanowień art. 5 ust. 1 pkt. 6 ustawy antymonopolowej.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania ZEC w piśmie z dnia 19 maja 2000r. odrzucił postawione zarzuty i wyjaśnił co następuje:

Przedmiotowy wniosek o wszczęcie postępowania dotyczy zdarzenia z 1972r., kiedy to odbiorca - właściciel nieruchomości przy ul. Pojezierskiej 46a sfinansował budowę przyłącza ciepłociągu do swojej posesji. Zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami prawa poniesienie przez odbiorcę kosztów budowy przyłącza było jednym z podstawowych warunków uzyskania warunków przyłączenia do sieci, a odstępstwo od powyższego nie było prawem przewidziane. ZEC podniósł, że zarówno Pan Paweł Kalmanowicz jak i występujące w jego imieniu Stowarzyszenie nie mają legitymacji prawnej do występowania z wnioskiem. Pan Paweł Kalmanowicz nie poniósł bowiem nakładów na budowę przyłącza, i nie przedstawił dokumentów w zakresie sukcesji generalnej lub cesji przyszłych wierzytelności od poprzedniego właściciela nieruchomości.

Organ antymonopolowy ustalił:

Przedmiotem ochrony w świetle ustawy antymonopolowej jest rynek. Dlatego, by ocenić czy doszło do stosowania praktyk monopolistycznych i naruszenia ustawy antymonopolowej konieczne jest zdefiniowanie rynku istotnego (relewantnego) w sprawie oraz ustalenie siły rynkowej uczestników tego rynku. W tej sprawie rynkiem relewantnym jest rynek energii cieplnej, geograficznie zakreślony przez granice własności sieci ciepłowniczych ZEC. Na tak wyznaczonym rynku ZEC zajmuje pozycję monopolistyczną w rozumieniu art. 2 pkt. 6 ustawy antymonopolowej.

Organ antymonopolowy ustalił, iż nie miało miejsca przeniesienie praw majątkowych do zwrotu nakładów poniesionych przez poprzednią właścicielkę nieruchomości na rzecz Pana Pawła Kalmanowicza (pismo organu antymonopolowego z dn. 04.04.2000r. i odpowiedź Pana Pawła Kalmanowicza z dn. 10.04.2000r.). Organ antymonopolowy ustalił w tym przypadku, że właścicielem wzmiankowanego przyłącza ciepłociągu jest ZEC. Stało się ono jego własnością w 1973r., kiedy to zostało przyłączone do sieci cieplnej przedsiębiorstwa. Dla przejścia własności decydujący jest tutaj moment akcesji urządzenia z siecią, gdyż z tą chwilą wchodzi one w skład przedsiębiorstwa ciepłowniczego. Zgodnie bowiem z treścią art. 49 k.c. urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania wody, pary, gazu, prądu elektrycznego oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych gruntu lub budynku, jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa lub zakładu. Unormowanie tego przepisu stanowi wyjątek od zasady wyrażonej w art. 47 § 2 k.c., według której częścią składową rzeczy jest to wszystko, co nie może być od niej odłączone bez uszkodzenia lub istotnej zmiany całości albo bez uszkodzenia lub istotnej zmiany przedmiotu odłączonego. W rezultacie

przedmiotowe przyłącze ciepłociągu przestało być częścią składową nieruchomości na której zostało wybudowane i nie stanowi na podstawie art. 191 k.c. własności właściciela tej nieruchomości - obecnie Pana Pawła Kalmanowicza, wcześniej Pani Krystyny Majewskiej.

Przedstawione rozumowanie jest zgodne z wykładnią powołanych przepisów dokonana przez Trybunał Konstytucyjny uchwałą z dn. 04.12.1991r. (W 4/91 OTK 1991r., poz. 22). Przyjęcie w tym przypadku innej interpretacji powyższych przepisów byłoby w swej istocie nieuprawnioną polemiką ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego i zaprzeczeniem rozumowania przedstawionego w uchwale Trybunału Konstytucyjnego odnośnie interpretacji przepisów art. 49 i art. 191 k.c.

Potwierdza to również umowa zawarta w dn. 01.10.1999r., już pod rządami Prawa Energetycznego, w której zapisane zostało, że „miejscem rozgraniczenia eksploatacji urządzeń węzła cieplnego jest : połączenie za pierwszymi zaworami odcinającymi w węźle cieplnym”, co jest zgodne z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dn. 17.07.1998r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączania podmiotów do sieci ciepłowniczych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców - Dz.U. z 1998r. Nr 100, poz.642.

Organ antymonopolowy zważył, co następuje :

Art. 5 ust. 1 pkt. 6 ustawy antymonopolowej uznaje, że praktyką monopolistyczną jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku poprzez narzucanie uciążliwych warunków umów, przynoszących przedsiębiorcy narzucającemu te warunki nieuzasadnione korzyści.

W treści cytowanej powyżej uchwały Nr W 4/91 z dn. 04.12.1991r. Trybunał Konstytucyjny uznał, iż stosunki między zakładami energetycznymi a odbiorcami energii lub paliwa, na których koszt wykonane zostały urządzenia, przyłącza i odcinki sieci w celu poboru energii lub paliwa ze wspólnej sieci, w zakresie własności przyłączonych urządzeń i rozliczenia poniesionych kosztów podlegają ocenie na podstawie przepisów kodeksu cywilnego. Natomiast ugruntowane orzecznictwo Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Sądu Antymonopolowego uznaje za praktykę monopolistyczną odmowę ze strony ZEC uczestnictwa w kosztach budowy urządzeń ciepłowniczych poniesionych przez odbiorcę energii i przekazanych na własność ZEC.

Jednak w niniejszej sprawie nie mamy do czynienia z taką sytuacją. Przede wszystkim jak zostało to już wskazane i udowodnione wyżej właścicielem przedmiotowego przyłącza jest od 1973r. ZEC. Ponadto koszty wybudowania spornego przyłącza poniosła poprzednia właścicielka nieruchomości - Pani Krystyna Majewska, a nie Pan Paweł Kalmanowicz. Dlatego też, mimo że Pan Paweł Kalmanowicz nabył od Pani Krystyny Majewskiej prawo użytkowania wieczystego gruntu przy ul. Pojezierskiej 46a i własność budynku położonego na tym gruncie, to przez dokonanie tej czynności prawnej nie nabył prawa własności przyłącza ciepłociągu ani praw majątkowych do zwrotu poniesionych nakładów na budowę przedmiotowego przyłącza. Z kolei Pani Krystyna Majewska nie mogła sprzedać Panu Pawłowi Kalmanowiczowi więcej praw niż sama posiadała. Wnioskodawca nie przedstawił również żadnego dowodu potwierdzającego ewentualne zbycie na rzecz Pana Pawła Kalmanowicza praw majątkowych do zwrotu nakładów wydatkowanych w 1973r. na przedmiotową inwestycję przyłącza ciepłociągu.

W konsekwencji, skoro Pan Paweł Kalmanowicz nie poniósł żadnych nakładów związanych z wybudowaniem znajdującego się na jego nieruchomości przyłącza ciepłociągu, ani też nie nabył od Pani Majewskiej prawa zwrotu tych nakładów, to przyjąć należy, że nie ma on legitymacji do żądania od ZEC rozliczenia z tego tytułu.

Ponadto należy wskazać, że sporne przyłącze energetyczne wybudowane zostało i przyłączone do sieci ciepłej ZEC przed rokiem 1987, kiedy pierwszy raz pojawiły się w polskim prawie regulacje dotyczące stosowania praktyk monopolistycznych (ustawa z 28.01.1987r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej - Dz.U. z 1987r. Nr 3, poz. 18, ze zm.). Obecnie obowiązująca ustawa antymonopolowa weszła w życie w dniu 13.04.1990r., stąd zgodnie z zasadą nie działania prawa wstecz, nawet gdyby ze stosownym wnioskiem o wszczęcie postępowania wystąpiła osoba uprawniona do zwrotu poniesionych nakładów (Pani Krystyna Majewska), to organ antymonopolowy również stwierdziłby brak podstaw do stwierdzenia istnienia praktyki monopolistycznej. Ponieważ zgodnie z zasadą nie działania prawa wstecz, żądanie takie byłoby nieuzasadnione.

Odnosząc się do zarzutu nie przejęcia odpłatnie w myśl art. 66 Prawa energetycznego przez ZEC spornego przyłącza ciepłociągu organ antymonopolowy stanął na stanowisku, iż nie może on mieć tutaj zastosowania. Przepis art. 66 ust. 1 Prawa energetycznego wskazuje w swej treści jedynie na uprawnienie osób fizycznych lub prawnych bądź innych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, które do dnia wejścia w życie tej ustawy, to jest 04.12.1997r., wybudowały z własnych środków instalacje lub urządzenia mogące stanowić elementy sieci i są ich właścicielami bądź użytkownikami, do odpłatnego przekazania tych instalacji lub urządzeń przedsiębiorstwu energetycznemu w terminie dwóch lat od wejścia w życie ustawy. Podkreślić natomiast należy, iż instalacje i urządzenia już połączone ze sobą w systemie przesyłania i dystrybucji paliw i energii, nazwane w art. 3 pkt. 11 Prawa energetycznego sieciami, stanowią własność przedsiębiorstwa energetycznego.

Uregulowanie to pozostaje w zgodności z treścią cytowanego już art. 49 k.c., na którym, łącznie z art. 191 k.c., oparta została powołana wykładnia Trybunału Konstytucyjnego z dn. 04.12.1991r. Z taką sytuacją co zostało udowodnione powyżej w treści niniejszej decyzji, mamy do czynienia w przypadku opisanym we wniosku o wszczęcie postępowania administracyjnego na podstawie, którego toczy się niniejsza sprawa. Zgodnie z przyjętą doktryną prawa i utrwalonym orzecznictwem Sądu Antymonopolowego (por. wyrok Sygn. akt XVII Ama 39/98 z dn. 19.08.1998r.), art. 66 Prawa energetycznego odnosi się do urządzeń, które nie tyle stanowią, co mogą stanowić element sieci. Chodzi tutaj zatem o urządzenia i instalacje, które nie zostały jeszcze podłączone do sieci przedsiębiorstwa energetycznego (por. A. Walaszak-Pyziół, W. Pyziół : Prawo energetyczne. Komentarz, Warszawa 1998r., str. 129). Dlatego też jako bezprzedmiotowe uznał organ antymonopolowy powoływanie się przez Wnioskodawcę na art. 66 Prawa energetycznego w kontekście żądania odpłatnego przejęcia spornego przyłącza ciepłociągu przez ZEC, w sytuacji gdy został ono już podłączone do sieci ciepłej ZEC, i stało się jego własnością na podstawie art. 49 k.c., jak zostało to już wcześniej udowodnione w treści niniejszej decyzji. Fakt przejęcia i pozostawiania we władaniu ZEC przedmiotowego przyłącza potwierdza również treść umowy zawartej przez Pana Pawła Kalmanowicza z ZEC z dn. 01.10.1999r., w której jako miejsce rozgraniczenia eksploatacji urządzeń węzła ciepłego ustalono : połączenie za pierwszymi zaworami odcinającymi w węźle cieplnym.

Mając powyższe na uwadze orzeka się jak w punkcie I sentencji.

O kosztach postępowania organ antymonopolowy orzekł na zasadzie art. 21 a ust. 3 i 4 ustawy antymonopolowej, w związku z art. 98 § 1 k.p.c.

Artykuł 21a ust. 3 i 4 ww. ustawy stanowi, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanowieniem rozstrzyga o kosztach postępowania. Art. 21 ust. 4 cytowanej ustawy stanowi, że w postępowaniu przez Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów stosuje się odpowiednio art. 98 - 100 k.p.c., które regulują zasady rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

W niniejszej sprawie orzekając o kosztach organ antymonopolowy zastosował odpowiednio przepis art. 98 § 1 k.p.c., który stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, przy czym koszty te obejmują zastępstwo procesowe (art. 99 k.p.c.). Ocena jakie koszty są niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, zależy od organu stosującego prawo.

Organ antymonopolowy nie uznał w całości wniosku ZEC, odnośnie zasądzenia kosztów postępowania w wysokości 1000 zł, zawartego w piśmie z dn. 13.06.2000r. i obciążył Wnioskodawcę kosztami wynagrodzenia radcy prawnego w wysokości 300zł. Organ antymonopolowy uznał, że charakter sprawy, stopień jej trudności i fakt, iż udział ZEC w postępowaniu ograniczył się do udzielenia odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania i przejrzenie akt, nie pozwala na zasądzenie wyższych kosztów niż stawka minimalna za czynności adwokatów i radców prawnych określona w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dn. 12.12.1997r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz czynności radców prawnych (Dz.U. z 1997r. Nr 154, poz. 1013, ze zm.), która w przypadku spraw o przeciwdziałanie praktykom monopolistycznym wynosi 300 zł.

Mając powyższe na uwadze orzeka się jak w punkcie II sentencji.

Od niniejszej decyzji przysługuje stronom odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Łodzi, w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia decyzji.

Na postanowienie rozstrzygające o kosztach postępowania służy zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Łodzi, w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia.

Z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Dyrektor Delegatury w Łodzi

Iwona BIELSKA

Otrzymują :

1. Stowarzyszenie Odbiorców Dóbr Komunalnych
Budownictwa Indywidualnego dla Miasta Łodzi
ul. Makowa 19
91 - 480 Łódź
2. Zespół Elektrociepłowni S.A.
ul. Andrzejewskiej 5
90 - 972 Łódź